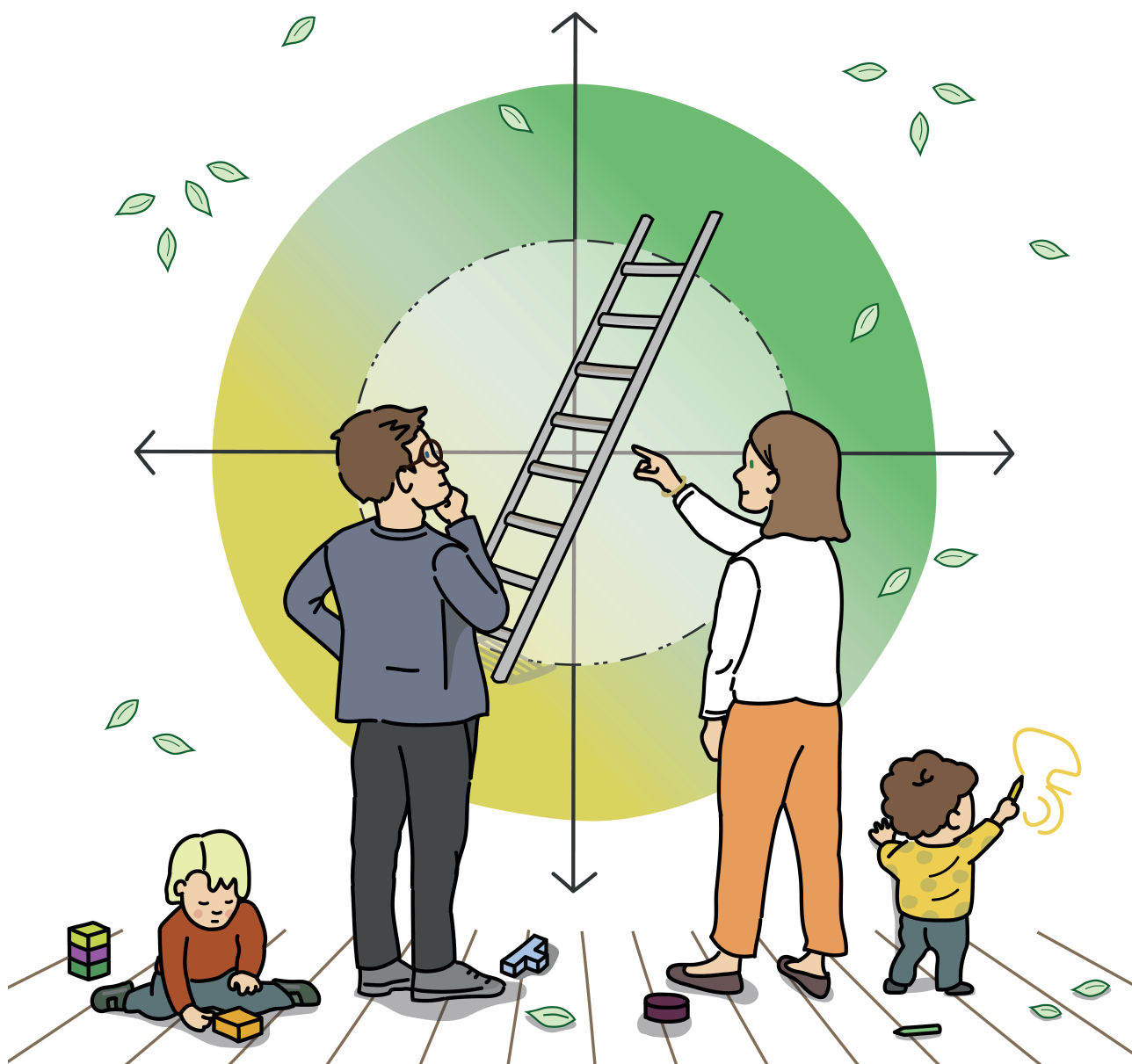

Børneperspektivernes mulighedsrum

af Peter Rod og Mie Ib Jørgensen

Indhold

Pædagogisk praksis skal organiseres så børneperspektiver understøttes	1
Mulighedsrummet for børneperspektiver er opdelt i fire arenaer	1
Læringsmiljø	2
Hvad er et læringsmiljø?	2
De strukturelle og organisatoriske elementer	2
Mekanisk eller organisk organisering af læringsmiljø	3
Børneperspektiver	4
Børneperspektiver mellem inddragelse og manipulering	4
Organisk organisering og inddragelse af børnene	5
Afstemninger	6
Mekanisk organisering og inddragelse af børnene	7
Mekanisk organisering og manipulering af børnene	8
Meningsfuld evalueringskultur	9
Refleksionsbladet	10
Litteratur	11

Børneperspektivernes mulighedsrum

cand. pæd., lektor emeritus **Peter Rod**
peter@blichfeldtrod.dk - www.læreplanstræet.dk

professionsbachelor i pædagogik **Mie Ib Jørgensen**
mie-jorgensen@hotmail.dk

grafik **Studio Yanosen**
contact@yanosen.studio

udgave 03.08.2020

Pædagogisk praksis skal organiseres så børneperspektiver understøttes

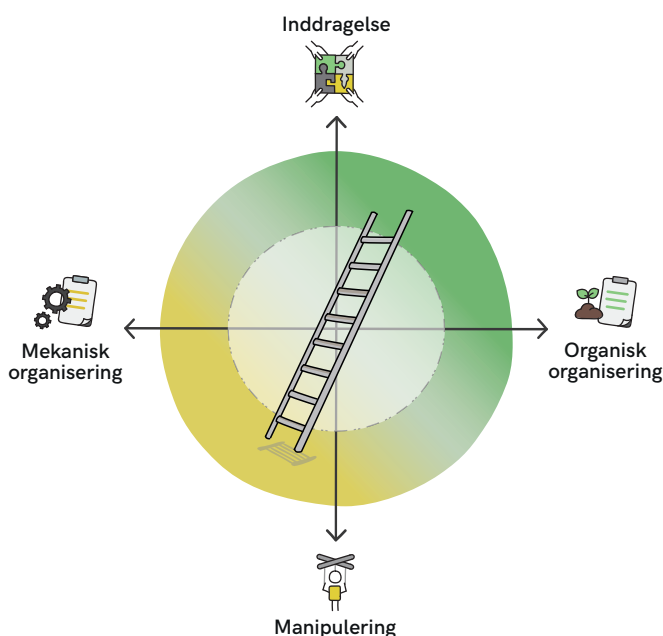
Børn i vuggestuer og børnehaver skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse. Dannelse, ligestilling og demokrati skal medtænkes i det daglige pædagogiske arbejde, så børnene oplever at have indflydelse på udformning af dagligdagen og aktiviteterne uanset baggrund, køn, alder og kultur. Det pædagogiske personale i dagtilbuddet skal invitere barnet til at være aktiv deltagende, så barnet selv er med til at skabe sin læring og konkrete deltagelse i demokratiske sammenhænge, som personalet er ansvarligt for at skabe (dagtilbudslovens § 8).

I dette essay stiller vi spørgsmålet: 'Hvordan kan pædagogisk praksis tilrettelægges, så der skabes et mulighedsrum for børneperspektiver, hvor barnet er aktivt involveret og selv er med til at skabe sin læring?'

Med inspiration fra Kurt Klaudi Klausen (Klausen, 2011) defineres mulighedsrummet som arenaer. Arenaer er læringsrum, hvor der udkæmpes bestemte typer af faglige kampe med forskellige pædagogiske tilgange. Med inspiration i mulighedsrummene og strategiske arenaer vil vi undersøge, hvordan det pædagogiske læringsmiljø skaber mulighedsrum for børneperspektiver i fire arenaer.

For at undersøge den pædagogfaglige udvikling af organiseringen af mulighedsrummet for børneperspektiver, vil vi i essayet reflektere over 'hvad er et læringsmiljø?', 'hvad er børneperspektiver?' og 'meningsfuld evalueringskultur'. I arenaerne er der korte praksisfortællinger om mulighedsrummet for børneperspektiver.

Mulighedsrummet for børneperspektiver er opdelt i fire arenaer

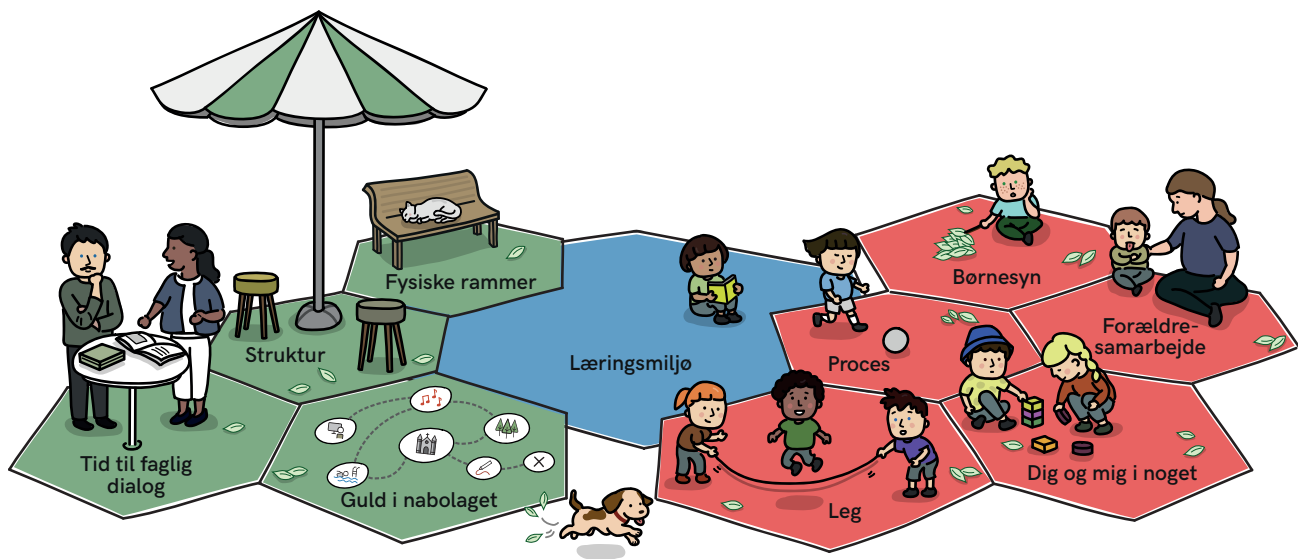

Mulighedsrummet for børneperspektiver er opdelt i fire arenaer. Mulighedsrummet består af to akser. X-aksen udspænder sig mellem polerne *mekanisk organisering* og *organisk organisering*. Mekanisk organisering er den strukturelle side af læringsmiljøet og *organisk organisering* er læringsmiljøets pædagogiske processer. På Y-aksen udspænder børneperspektiver sig mellem *manipulering* af børnene og *inddragelse* af børnene.

De fire arenaer kan opdeles i to perspektiver, *udefra* og *indefra* perspektiverne. Udefra perspektivet refererer til dagtilbudsloven af 2018s rammer og indhold. Indefra perspektivet referer til organisatorisk- og pædagogisk praksis, erfaringer og teori.

Organisk organisering	+ Inddragelse af børnene	OI
Organisk organisering	+ Manipulering af børnene	OM
Mekanisk organisering	+ Manipulering af børnene	MM
Mekanisk organisering	+ Inddragelse af børnene	MI

Læringsmiljø

(Rod & Blichfeldt, 2018, s. 95)

Hvad er et læringsmiljø?

Med pædagogisk læringsmiljø forstås et miljø, hvor der med afsæt i de centrale elementer i det pædagogiske grundlag arbejdes bevidst og målrettet med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse (Børne- og Socialministeriet, 2018, s. 22). Det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet skal være et samspil mellem strukturelle (organisatoriske) elementer og en række proceselementer som det empatiske samspil med andre børn og det pædagogiske personale (børneperspektiver). Institutionens pædagogiske læreplan skal understøtte og tydeliggøre det systemiske samspil mellem disse elementer (Ibid.).

De strukturelle og organisatoriske elementer

Ved tilrettelæggelse af pædagogiske læringsmiljøer vil det være en forudsætning, at det pædagogiske personale, ledere og fyrtårne løbende har blik for, hvordan praksis organiseres og tilrettelægges. Følgende elementer indgår i organisering af læringsmiljøer.

- 1 **Personalets uddannelse og kompetencer**, fx specialisering indenfor dagtilbudspædagogik 0-5 år, og valgforløb eller profilering indenfor 'kreative udtryksformer', 'musik', 'billede og værkstedsarbejde', 'leg, drama og tea-ter', 'natur og udeliv', 'sundhedsfremme og bevægelse', 'medier og digital kultur', 'kulturmøde og interkulturalitet'.
- 2 **Normering og arbejds-skema**, så det pædagogiske læringsmiljø er tilstede hele dagen også i de daglige rutiner som fx bleskift, frokost, oprydning, når børn tager tøjet på og af i garderoben mv. Det indebærer, at børnenes læring ikke er afgrænset til halvanden times pædagogiske aktiviteter om formiddagen, men finder sted gennem hele dagen (Ibid. s. 23).
- 3 **Børnegruppernes størrelse og børnegruppens sociale relationer**. Rikke Yde Tordrup (Tordrup, 2019) definerer det udviklende øjeblik som værende dér, hvor to mennesker skaber en særlig mental kontakt. Der hvor barnet føler sig set og forstået, hvor det bliver spejlet, afstemt og får nærværende samspil.

- 4 **De fysiske rammer inde og ude og den æstetiske udformning og afstemthed.** Det er 'in at være ude' at være på tur giver nye oplevelser og erfaringer for børnegruppen. Lokalernes afstemthed i forhold til årstiderne eller læringsmiljøernes temaer fx bondegård, cirkus, eventyr.
- 5 **Inddragelse af lokalsamfundet (guld i nabolaget).** Hvordan samarbejdes der med fx biblioteker, musikskoler, naturskoler, plejehjem, idrætstilbud, museer, haver til maver. (Børne- og Socialministeriet, 2018, s. 29) (Rod & Blichfeldt, 2018, s. 102)
- 6 **Evalueringskultur.** Der skal afsætte tid i arbejdschemaet til, at det pædagogiske personale, lederen og fyrtårne forholder sig reflektivt til, hvordan de pædagogiske læringsmiljøer understøtter børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse (Børne- og Socialministeriet, 2018, s. 50) (Rod & Blichfeldt, 2018, ss. 57-82)

Mekanisk eller organisk organisering af læringsmiljø

Den mekaniske organiserings styringsmekanismer er regler, instrukser, procedure, ugeplaner og centraliseret beslutningskompetence hos ledelsen. Fordele ved denne organiseringsform er forudsigelighed og standardisering. Ulemperne ved den mekaniske organisering er, at planlægningen bliver rigid og vanskelig at ændre på. At følge reglerne kan gå hen og blive et mål i sig selv. Desuden indebærer formen, at organisationen kun i begrænset omfang får udnyttet det pædagogiske personales kompetencer (Jacobsen & Thorsvik, 2008, ss. 84-90).

Den organiske organisering omdefinere arbejdsopgaverne hele tiden og tilpasser sig børneperspektiver "hvem er på arbejde i dag?", "hvilke børn er her?", "hvad har børnene brug for?", "hvordan organiserer vi børnefællesskaberne?", "hvilke aktiviteter er børnegruppen optaget af i dag?", "hvad fortæller børnene med krop og stemme". Fordelen ved den organiske organisering er, at uddelegering af beslutningskompetencen sikrer et pædagog fagligt arbejde i hverdagens mange timer og hurtigere problemløsning. Muligheden for fleksibilitet, god koordinering og god udnyttelse af det pædagogiske personales kompetencer. Mulige ulemper ved den organiske organisering kan være uklare autoritetsforhold, der kan skabe usikkerhed og frustration, det kan være vanskeligt at få løst rutineprægede opgaver. Og der kan let opstå rivalisering og konflikter mellem det pædagogiske personale, som så må håndteres af leder og fyrtårne (Jacobsen & Thorsvik, 2008, ss. 84-90).

Børneperspektiver

Det empatiske samspil, hvor børneperspektiver høres og tages alvorligt som led i børnenes dannelsesproces. Al leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale tilrettelægger rammerne for. Relationer og venskaber (børn/børn, børn/voksen) er afgørende, hvor alle børn skal opleve at være en del af fællesskabet og blive respekteret og lyttet til (Børne- og Socialministeriet, 2018, s. 21) (Warming, 2011).

- 8 Initiativtagende og vokseninvolverende deltagelse**
Børn tager initiativ til et projekt, som de voksne støtter op om og involveres i på børnenes præmisser.
- 7 Initiativtagende deltagelse**
Børn udtænker, organiserer og styrer selv et projekt uden voksnes indblanding.
- 6 Medbestemmende deltagelse**
Børn får medindflydelse på voksen-initiativer.
- 5 Konsulteret og informeret deltagelse**
Børn konsulteres i omfattende grad i et projekt, som de voksne står for.
- 4 Udpeget og informeret deltagelse**
Voksne inviterer børn til at medvirke i en bestemt anledning, informerer dem om hvorfor og på hvilke præmisser, hvorefter børnene selv beslutter, om de vil være med.
- 3 Symbolsk deltagelse**
Børn får tilsyneladende lov at komme til orde, men formålet er dybest set at underbygge de voksnes børn evenlige image - ikke at fremme børnenes egne interesser.
- 2 Dekorerede deltagelse**
Børn bruges som staffage til de voksnes snak. De voksne foregiver ikke, at børnene medvirker af hensyn til deres egen interesse.
- 1 Manipuleret deltagelse**
Voksne bruger børn til at fremme deres egen opfattelse af børns interesser og behov uden at inddrage børnene (Børnerådet 2007).

(Rod & Blichfeldt, 2018, s. 49)

Børnenes perspektiver er i 'mulighedsrummet' symboliseret med Roger Harts deltagelsesstige.

Børneperspektiver mellem inddragelse og manipulering

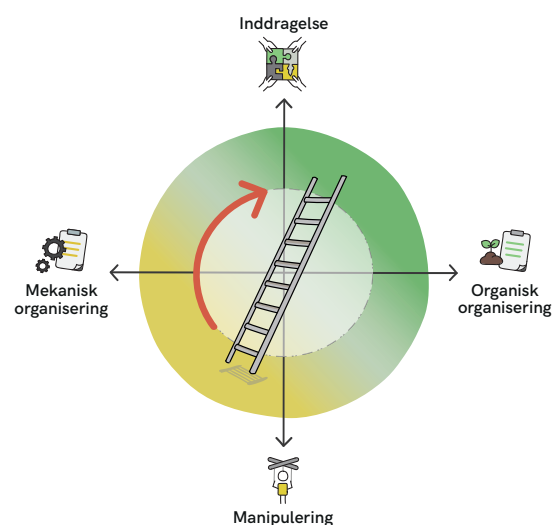
Børns ret til medbestemmelse er centralt i dagtilbudsloven af 2018. Roger Harts 8 trin på deltagelsesstigen giver et godt billede af, hvordan børn kan inddrages i hverdagens mange timer. På de øverste trin 6-8 har børnene indflydelse på, hvad de skal lave, og hvordan de skal lave det. Børnene involveres her som ligeværdige medskabere af dagligdagens mange aktiviteter og rutiner. På mellemtrinene fra 4 til 5 bliver børn hørt og inddraget i det pædagogiske personales tanker og idéer til aktiviteter og rutiner. På de laveste trin fra 1 til 3 bruger vi så at sige børnenes bidrag som dekoration eller symbolsk dokumentation for de pædagogiske aktiviteter, uden at de har nogen reel indflydelse, eller de manipuleres til deltagelse (Rod & Blichfeldt, 2018, ss. 48-51).

Organisk organisering og inddragelse af børnene

Ol arenaen er den ønskværdige arena. Arenaen er den styrkede pædagogisk læreplans rammer og indhold. *Udefra* – Den styrkede pædagogiske læreplan siger, at alle børn i dagtilbuddet skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse. Dannelse, ligestilling og demokrati medtænkes i det daglige pædagogiske arbejde, så alle børn oplever at have indflydelse på udformning af dagligdagen og aktiviteterne uanset baggrund, køn, alder og kultur. Det pædagogiske personale i dagtilbuddet skal invitere barnet til at være aktiv deltagende, så barnet selv er med til at skabe sin læring og konkrete deltagelse i dagligdagens aktiviteter (Forarbejder til dagtilbudsloven § 7 og 8).

Indefra – Bevægelsen, mod den ønskværdige arena med organiske organisering, starter med dagtilbudsloven fra 2018 og den styrkede pædagogiske læreplan beskrivelse af børneperspektiver.

Børnenes perspektiver inddrages i den, af det pædagogiske personale planlagte struktur for læringsmiljøet. Dagligdagen er normalt skema-planlagt og med ugeplaner for aktiviteterne med børnene. I den ønskværdige arena slipper det pædagogisk personale den stramme mekaniske struktur i hverdagens mange timer og følger børnene spor og deltagelse i, hvordan dagen kommer til at forløbe.

Organisk organisering er en fortløbende *gensidig tilpasning* mellem børneperspektiver, og hvordan det pædagogiske personale understøtter børnenes læringsmiljø. Ved at skabe en organisk organisering ligger der muligheden for *fleksibilitet*, god koordinering og god udnyttelse af de enkelte pædagogers kompetencer. Det pædagogiske personale kan tage initiativer, følge op på idéer og følge børnenes spor i hverdagens mange timer.

At slippe voksenstyringen skaber de *udviklende øjeblikke* (Yde, 2019, s. 26). De udviklende øjeblikke er dem, der opstår når barnet og pædagogen etablerer en særlig form for relation, hvor barnet oplever: 'Jeg ved, at du ved, at jeg ved' eller 'jeg føler, at du føler, at jeg føler'. Igennem disse øjeblikke bliver barnet og pædagogen forbundet, og der opstår en *gensidighed*, hvor de begge deler en fornemmelse af, hvad den anden oplever. Pædagogen *spejler* børnenes perspektiver. Udviklende øjeblikke kan opstå ved, at du spejler barnet, men det kan også være, at du viser med din krop, hvad du formoder, barnet tænker og føler, uden at komme med et egentlig sprogligt udsagn.

“ En spejling er en beskrivelse af, hvad barnet måske tænker og føler, og af, hvordan det måske kan forstås. En spejling indeholder en formodning og indeholder ikke noget om, hvad den voksne tænker eller gerne vil have barnet til at gøre (Rasborg, In Yde, 2019, s. 27).

Hvis barnet mødes i et udviklende øjeblik i hverdagen og føler sig set og forstået, og hvis barnet oplever mange af disse øjeblikke, så vil dets forventninger til næste øjeblik langsomt ændres, og barnet vil kunne forholde sig tillidsfuldt og være medskabere af sin egen udvikling.

Anne og morgenmørket (Arena OI)

Organisk organisering

Inddragelse

Kl. er 7 om morgen og Anne på ca. 1,5 år går hen og kigger ud ad vinduet. Jeg undrer mig over hvad hun mon kigger på. Det er bælgravende mørkt. Anne går hen til sin garderobe plads og hiver i sin flyverdragt til at den falder ned. Hun går så hen til vinduet igen med flyverdragten. Jeg kigger på hende og spørger: "Du har taget din flyverdragt ned fra hylden og du kigger ud ad vinduet. Fortæller du mig, at du gerne vil ud?". "Ja" Svarer Anne. Okay tænker jeg, nu skal jeg afstemme mig med den anden voksen, pædagogen Tina, og spørger hende: "Kan Anne komme ud?" "Ja" siger Tina. Jeg svarer: "skal du eller jeg gå ud? Jeg kan være begge steder". Tina ville rigtig gerne ud. Jeg siger: "Så gør du det. Så bliver jeg inde og tager imod de børn der kommer". De går ud i mørket og Anne går ud mod redegynngen og vil op. Så Tina hjælper hende op. Så vender Tina hende på ryggen og sammen kigger de op i mørket og synger en lille sang".

Omsorgen for barnet sætter ikke alene aftryk i barnets oplevelser og følelsesliv, det påvirker også de neurologiske processer i hjernen, der igen virker tilbage på barnets udvikling af følelsesmæssige, sociale og kognitive kompetencer (Yde, 2019, s. 26).

Afstemninger

Et trygt tilknyttet barn vil generelt vise en tilknytningsadfærd vekslende mellem *udforskningsadfærd*, når barnet er trygt, og tilbagevenden til den trygge base, når barnet er utrygt. Interaktionen mellem barnet og pædagogen er både nonverbale og sproglige udvekslinger, som foregår fra øjeblik til øjeblik. Udviklingspsykologien benævner de positive interaktioner *afstemninger*. Afstemningen mellem pædagogen og barnet engagerer barnets opmærksomhed, øger deres *gåpåmod* og hjælper barnet med at fastholde koncentration og *opmærksomhed*. Når du afstemmer dig med barnet, virker det som en hånd, der rækkes ud og kan gribes af barnet (Klinge, 2018, s. 85).

Derfor er pædagogens *nærvær* en forudsætning for afstemningen, da børnenes sproglige og nonverbale udtryk for deres oplevelser af verden ikke kan finde sted, hvis du er fraværende.

Afstemning og personales nærvær understøtter børnenes udviklingspotentiale på samme måde som Vygotskij ser barnets udvikling som et resultat af en gensidig afstemning mellem barn og læringsmiljøet, hvor både barnet og læringsmiljøet forandrer og forandres i sammenhængen med hinanden.

Modbegrebet til afstemning er *fejlafstemning*. Markante fejlafstemninger som *irrettesættelser* og *skældud* bringer børn i en tilstand med begrænset åbenhed for interaktion med omverden, hvor pædagogen kan opleve, at påbud ikke følges. Samtidigt skal man som pædagogisk personale være bevidst om sandsynligheden for, at de børn, der er dårligst til at høre efter, kan være dem, derhjemme hører flest irrettesættelser og får mest skældud.

Aske udforsker sandkassen (Afstemning)

Pædagogen Torben sidder i sandkassen med Aske, som er ny i vuggestuen. Aske får øje på en skovl som ligger lidt længere væk i sandkassen. Han kravler mod den, men efter et par skridt stopper han og vender sig om og kigger på Torben med en rynket pande. Torben smiler til Aske og nikker med hovedet. Aske giver et lille smil tilbage og kravler videre og får fat på skovlen, som han nøje studerer og vender så blikket igen mod Torben. Torben smiler igen og siger "Du fandt en skovl, Aske". Aske kigger på skovlen og kigger op på Torben igen og smiler. Han vender sig om og kravler videre i sandkassen.

Mekanisk organisering og inddragelse af børnene

MI arenaen er en arena fra før vedtagelsen af dagtilbudsloven 2018. Det er en arena, hvor voksenperspektiver og struktur fylder mere end børnenes perspektiver i hverdagens mange timer. Her et par år efter vedtagelsen af den nye dagtilbudslov fra 2018 er det vores bud på, hvor mange dagtilbud er kommet til i deres facilitering af Den styrkede pædagogiske læreplan.

I denne arena slipper det pædagogiske personale regler, skemaer og kutymer for en stund og bliver *nærværende* i *nuet* og i stedet for at følge planlagte skemaer, følger de børnenes perspektiver. "Okay, lad os se, hvad der sker?" Eller som Pippi Langstrømpe ville sige: "Det har jeg aldrig prøvet før, så det klarer jeg helt sikkert".

Inddragelse af børnenes perspektiver i en mekanisk organisering er at udforske 'hvad sker der?' gennem eksperimenter og *afstemning* ved at følge børnenes spor og signaler fx, at planlægge en vanduge. Udfordringen i en mekanisk organisering og ugeplanlægning er: Hvad nu hvis børnene efter to dage er blevet nysgerrige på noget andet end at lege med vand? Hvad nu hvis vi 'bare' følger børnenes optagethed uden at sætte det ind i et ugeskema eller en planlægning. Det er denne fleksibilitet, der udfordrer denne arena.

Vandugen (Arena MI)

Pædagogerne har lagt mærke til at deres børnegruppe er helt pjattet med vand. Hver gang børnene kunne se deres snit til det, stod de ude på badeværelset med fingrene nede i toilettet eller forsøgte at tænde for vandhanerne. Pædagogerne besluttede sig af den grund for at lave en vanduge, hvor der hver dag ville være aktiviteter med vand. Pædagogen Signe siger til pædagogen Torben: "Okay, så i den her uge, der har vi baljer med vand inde på stuen og tager alt tøjet af" Torben svarer: "Super, og så får de lov til at pladre i det der vand indtil frokost?". "Ja, det bliver en fest" svarede Laura.

Mekanisk organisering og manipulering af børnene

MM arenaen beskriver også tiden før vedtagelsen af dagtilbudsloven af 2018. Det er en arena, vi pædagogfagligt bevæger os væk fra, og hvor vi skal tage det bedste med fra til OI arenaen (Organisk organisering og inddragelse af børneperspektiver). I MM arenaen tager de faglige kampe sit udgangspunkt i en skolastisk tænkning med strukturering af voksenplanlagte aktiviteter i et par timer hver formiddag. Indholdet i de voksenplanlagte aktiviteter har sin pædagogiske begrundelse i de gamle læreplanstemaer fx motorik og bevægelse, kreative aktiviteter, sprogstimulering og musik.

Der laves ugeplaner, så forældrene kan se, hvornår de planlagte aktiviteter vil finde sted, i modsætning til OI arenaen, hvor det pædagogiske personale sidst på eftermiddagen lægger billeder og små praksisfortællinger ud på forældreportalen, så forældrene bliver involveret i, hvad børnene har oplevet i løbet af dagen.

I MM arenaen bruger det pædagogiske personale børnenes bidrag som dekoration eller symbolsk dokumentation for de pædagogiske aktiviteter, uden at børnene har nogen reel indflydelse på aktiviteten, eller børnene manipuleres til deltagelse.

Lave juletræer (Arena MM)

Det er december og pædagogen Laura laver juletræer ud af børnenes fodaftryk i grøn maling. Medhjælperen Freja kommer ind på stuen efter at have været ude på legepladsen. Laura siger "Se Freja, vi har lavet juletræer. Er de ikke bare søde?" Freja svarer: "Jo, er det jeres fødder? Hvordan har I lavet det?" siger hun og kigger på børnene. Laura svarer: "Ja, det tager jo lidt tid, når man kun kan arbejde med et barn ad gangen. Jeg har dyppet foden i maling og så over på papiret. Derefter skal man jo vaske det af med det samme, så man ikke ender med et grønt gulv".

Halloween (Arena MM)

Det er oktober og vuggestuebørnene skal lave pynt til halloween. Pædagogen Laura limer to stykker papir sammen og tegner med blyant et stort græskar. Laura spreder flydende lim på og giver børnene små spartler så de kan sprede limen ud. Derefter giver hun dem orange crepepapir, som er klippet ud i små firkanter. Nu kan børnene så sprede papiret ud på limen, så græskarret bliver orange. Efterfølgende hænger de deres billede op på væggen.

Meningsfuld evalueringskultur

Formål med at etablere en evalueringskultur er at udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø og sikre en løbende pædagogisk dokumentation af *sammenhængen* mellem det pædagogiske personale understøttelse af læringsmiljøet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse (dagtilbudslovens § 9, stk. 2 og 3 – Børne- og Socialministeriet, 2018, s. 50). Kravet om etablering af en evalueringskultur i dagtilbuddet skal understøtte, at det pædagogiske personale *udvikler* en faglig *selvkritisk og reflekteret tilgang* til tilrettelæggelse og evaluering af den pædagogiske praksis. Den faglige og selvkritiske tilgang skal bidrage til, at personalet får øje på deres praksis, tænker over den og ser mulighederne for at ændre praksis, hvis der er behov for det, hvilket i sidste ende skal *udvikle og kvalificere* den pædagogiske praksis (Ibid.).

Med dagtilbudsloven fra 2018 skal dagtilbud fremover evaluere *sammenhængen* mellem læringsmiljø på den ene side og børnenes læring på den anden side. Det betyder, at fokus for evalueringen skal være, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse, og om der noget, der skal være anderledes i det pædagogiske personales tilrettelæggelse af læringsmiljøet på baggrund af evalueringen. I denne form for evaluering er der fokus på det fælles pædagogiske grundlag¹ og pædagogiske personales udvikling af egen praksis på baggrund af refleksioner af praksisfortællinger om børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Som *refleksionsbriller* bruges de brede læringsmål for de seks læreplanstemaer for at se rundt om hele praksisfortællingen (Rod & Blichfeldt, 2018, ss. 71-73).

Evaluering med de brede læringsmål fra 0-6 år adskiller sig fra at måle børns udvikling på skalaer og test, fx børns aldersmæssige sproglige og motoriske udvikling. Det pædagogiske personale i dagtilbuddet skal inviterer barnet til at være *aktivt deltagende*, så barnet selv er med til at skabe sin læring og konkrete deltages i demokratiske sammenhænge, som personalet er ansvarligt for at skabe (dagtilbudsloven §8, stk. 2 – Børne- og Socialministeriet, 2018, s.17). Børns spontane og selvorganiserede leg skal både anerkendes og respekteres og *gives betydelig plads* i hverdagen. Legen har værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud (Ibid. s. 18).

De nye pædagogiske målebegreber for 'børns sociale og personlige læring og udvikling' i læringsmålene, har vi fremhævet med kursiv. Det pædagogiske læringsmiljø (det pædagogiske personale) skal understøtte:

- at alle børn *udforsker* og *eksperimenterer* med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
- at alle børn *oplever* krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet.
- at alle børn *får konkrete erfaringer* med naturen, som *stimulere og udvikler deres nysgerrighed* og lyst til at *udforske* naturtyper og levende organismer.
- at alle børn *aktivt observerer* og *undersøger* naturfænomener i deres omverden.
- at alle børn *trives* og *indgår i* sociale fællesskaber.
- at alle børn for mulighed for at *udvikle sprog*, der bidrager til, at børnene *kan forstå sig selv, hinanden* og deres *omverden*.
- at alle børn *opnår erfaringer* med at *kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og idéer*.

¹ Det fælles pædagogiske grundlag: Læringsmiljø, dannelse og børneperspektiver, barnesyn, børnefællesskaber, leg, læring, overgange i børns liv, forældresamarbejde samt børn i udsatte positioner.

- at alle børn *indgår i ligeværdige* og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
- at alle børn *får mange forskellige* kulturelle oplevelser, både *som tilskuere* og *aktive deltagere*, så børnene *får erfaringer* med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.
- at alle børn *udfolder, udforsker* og *erfarer* sig selv og hinanden på både kendte og nye måder.
- skal understøtte *samspil* mellem børn og voksne og børn imellem, som er præget af *tryghed* og *nysgerrighed*, så alle børn udvikler *engagement, livsduelighed, gåpåmod* og *kompetence til deltagelse i fællesskaber*.
- skal understøtte fællesskaber, hvor *forskellighed* ses som en ressource.

Hvordan bruger vi de pædagogiske målebegreber i vores observationer og praksisfortællinger, fx børn udforsker, eksperimenterer, oplever, får konkrete erfaringer, udvikler nysgerrighed, aktivt observerer, undersøger, kommunikerer og sprogliggøre tanker, behov og idéer? Målene er gældende for alle børn i 0-6 års alderen. Hvordan oplever vuggestuepædagogerne, at et barn på 2 år udforsker, eksperimenterer og kommunikerer og sprogliggøre tanker, behov og idéer? Og hvordan oplever børnehavepædagogerne et 4 årigt barns eller et 6 årigt barns engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetence til deltagelse i fællesskabet?

Praksisfortællinger om børnegruppens udvikling og læringsmiljøets organisering kan bestå af en vifte af forskellige måder at fortælle om børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse på, fx foto, videooptagelser, børneinterview, observationer mv. Den faglige refleksion, som ligger til grund for evalueringen er en faglig dialog om *sammenhængen* mellem hvordan det pædagogiske personale understøtter læringsmulighederne og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Refleksionsbladet

Refleksionsbladet visualiserer og rammesætter den faglige dialog om sammenhængen mellem børnenes udvikling i de pædagogiske aktiviteter og hvordan det pædagogiske personale understøtter læringsmiljøet.

Refleksionsbladet faglige dialog bestående af følgende elementer: aktiviteten, praksisfortælling, faglig refleksion, evaluering og næste praksis.

Refleksionsbladets dialogproces er på samme tid både en *anerkendende undersøgelse* af aktiviteten og en *aktionslæring*, der udvikler det pædagogiske personales kompetencer. Anerkendende undersøgelser er den faglige søgen efter noget bedre end det, vi har i dag, og noget fagligt, vi vil stræbe efter fremadrettet.

Den anerkendende undersøgelse bygger på den enkle antagelse, at enhver praksis rummer noget, der fungerer godt, og at denne styrke kan være udgangspunktet for at skabe en positiv faglig forandring. Aktionslæring er den faglige læringsproces, hvor der læres af egen praksis gennem fælles refleksion over praksisfortællinger og design af næste praksis. Næste praksis afprøves gennem nye pædagogiske aktiviteter i læringsmiljøet. Efterfølgende fortælles den næste praksisfortælling, og den reflekteres, refleksionen evalueres, og næste praksis designes i løbende faglige dialogprocesser.

Refleksionsbladet gør brug af fire værktøjer til faglig dialog (Rod & Blichfeldt, 2018, ss. 62-80):

- **Praksisfortælling.** En praksisfortælling fortæller om aktiviteten set ud fra de voksne og børnenes egne perspektiver. En praksisfortælling er en kort, afrundet fortælling, der kan læses i et stræk. At skrive praksisfortællinger er at gå i dialog med praksis, indholdet, teksten og læseren.
- **Faglig refleksion.** Praksisfortællingen flytter her ind i refleksionens domæne. I refleksionen er der fokus på at se rundt om hele praksisfortællingen ved hjælp af de seks læreplanstemaers pædagogiske mål som refleksionspositioner.
- **Evaluering.** Evaluering betyder at vurdere noget i forhold til noget andet. Den pædagogiske evaluering har til formål at skabe læring og udvikling i den pædagogiske praksis og gøre en forskel fremadrettet.
- **Næste praksis.** At arbejde med Næste praksis er en fortløbende proces uden en endelig slutning, fordi den ene opnåede erfaring åbner for nye iagttagelser og ideer og spørgsmål om 'hvad nu hvis?', der skal afprøves.

Ved at samle refleksionerne i en Pædagogisk Portfolio skaber dagtilbuddet et autentisk indblik i sin praksis, der giver en sammenhængende fortælling og dokumentation om udviklingen af pædagogisk praksis fra uge til uge.

Litteratur

Børne- og Socialministeriet (2018): *Den styrkede pædagogiske læreplan*, Rammer og indhold. www.emu.dk/område/dagtilbud

Jacobsen, Dag Ingvar og Thorsvik, Jan (2008): *Hvordan organisationer fungerer - indføring i organisation og ledelse*. Kbh. Hans Reitzels Forlag

Klausen, Kurt Klaudi (2011): *Strategisk ledelse - de mange arenaer*. Odense: Syddansk Universitetsforlag

Klinge, Louise (2018): *Lærerens relationskompetence - Kendetegn, betingelser og perspektiver*. Frederikshavn: Dafolo

Rod, Peter og Blichfeldt, Frederik (2018): *Læreplanstræet - Visuel pædagogisk tilrettelæggelse, refleksion og evaluering*. Dafolo Forlag

Tordrup, Rikke Yde (2019): *Udviklende øjeblikke. Tilknytning og udvikling i pædagogiske arbejder*. Kbh.: Akademisk Forlag

Warming, Hanne (2011): *Børnespektiver - Børn som ligeværdige medspillere i socialt og pædagogisk arbejde*. Kbh.: Akademisk Forlag